

จุดประกายเทคนิคการเขียนตำราสำหรับผู้เขียนมือใหม่ Techniques on Writing Books for Inspiring Beginners

พริยลักษณ์ ศิริสุกุลลักษณ์, พย.ด. (พยาบาลศาสตร) *

Piriyalux Sirisupluxana, Ph.D. (Nursing) *

อมรตา อาชาพิทักษ์, พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่) **

Amornta Archapitak, M.N.S. (Adult Nursing) **

กุลธิดา พาณิชกุล, พย.ด. (พยาบาลศาสตร) ***

Kultida Panidchakul, Ph.D. (Nursing) ***

การเขียนตำราเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียน ตำราที่ดีควรสอดแทรกประสบการณ์และองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยลงไปในเรื่องที่เขียนด้วย จะช่วยให้การถ่ายทอดเนื้อหา มีความชัดเจน สมบูรณ์ ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้หรือต่อยอดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ทุกครั้งที่เขียนงาน ต้องคำนึงเสมอว่าจะเขียนเรื่องอะไร ผู้อ่านเป็นใคร และเขียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ อยากติดตาม และเรียนรู้ในเรื่องที่กำลังถ่ายทอดได้ ซึ่งผู้เขียนตำรามือใหม่ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ 1) การสร้างแรงจูงใจในการเขียนตำราให้สำเร็จ 2) ความกล้าที่จะเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ๆ 3) การจัดตารางเวลาการทำงานให้ชัดเจน และ 4) การมีวินัยในตนเองให้สามารถทำตามแผนที่กำหนดไว้

แม้จะทราบกันโดยทั่วไปว่าการเขียนตำราเป็นการถ่ายทอดศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้ หลักการ หรือทฤษฎี และประสบการณ์ของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดไปยังผู้อ่านดังที่อานันท์ กาญจนพันธุ์ นักเขียนผู้มีผลงานการเขียนตำราด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นที่รู้จักกัน

แพร่หลายในกลุ่มนักอ่าน ได้ให้ข้อคิดไว้จากการบรรยายหัวข้อ “เทคนิคการเขียนตำรา” ในการประชุมวิชาการของสถาบันพระบรมราชชนก ว่า “ในการเขียนตำรา ผู้เขียนต้องตระหนักว่าจะเขียนเรื่องอะไร เขียนให้ใครอ่าน และเขียนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ อยากติดตามเนื้อหา และได้เรียนรู้ในเรื่องที่ผู้เขียนกำลังถ่ายทอด และงานเขียนนั้นต้องแสดงถึงอัตลักษณ์ตัวตนของผู้เขียน” (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2558) ดังนั้น งานเขียนที่ดีต้องอาศัยศิลปะการเขียน เพื่อนำศาสตร์ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่านเสมือนกับผู้อ่านนั่งเรียนหรือนั่งพูดคุยอยู่กับผู้เขียน การเขียนในแต่ละศาสตร์อาจมีลีลาการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่นงานเขียนทางสังคมศาสตร์ต้องมีการเรียงร้อยถ้อยคำ โดยเน้นความสละสลวยของเนื้อหาและภาษาที่ถ่ายทอด ในขณะที่งานเขียนด้านวิทยาศาสตร์จะเน้นกระบวนการพิสูจน์ความมีเหตุมีผล และผลลัพธ์ที่ปรากฏ (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2554) ผู้เขียนมือใหม่หลายคนที่ยากจะเป็นผู้เขียนตำรา มักเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามกับตัวเองว่า ถ้าต้องการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนผ่านงานเขียน

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ

*** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากการรับฟังการบรรยายของ ศ. ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ถึงจุดเริ่มต้นและเทคนิคในการเขียนตำรา่วมกับการทบทวนเอกสารในเรื่องเทคนิคการเขียนตำราต่างๆ และถ่ายทอดออกมาเป็นหลักการและเทคนิคการเขียนตำราสำหรับผู้เขียนมือใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านที่ต้องการกำลังใจและแนวทางในการผลิตผลงานการเขียนตำราและเอกสารคำสอน แต่ยังคงขาดประสบการณ์ ซึ่งเนื้อหาในบทความนี้จะช่วยให้ผู้อ่านจุดประกายเทคนิคการเขียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานเขียนตำราที่ตรงกับศาสตร์ของท่านได้

เมื่อกล่าวถึงการเขียนตำรา ความรู้สึกของหลายคนอาจรู้สึกไม่ต่างจากผู้เขียนที่มีความรู้สึกไม่กล้าตัดสินใจ เริ่มต้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น กลัวผิด กลัวไม่ดี กลัวว่าจะเขียนไม่ถูกต้องตามหลักการเขียน กลัวไม่มีคุณภาพพอ กลัวไม่มีคนอ่าน รู้สึกว่าเป็นเรื่องยากที่จะเริ่มต้น และไม่มีเวลาเขียนเนื่องด้วยภาระงานที่มากมาย ทั้งในการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื่องจากผู้เขียนเป็นอาจารย์พยาบาล บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เขียนส่วนใหญ่ มักเป็นเรื่องราวที่เขียนเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการดูแลสุขภาพ หรือเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยที่ใช้องค์ความรู้ทางการแพทย์ที่ผสมผสานทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากการรับฟังการบรรยายถ่ายทอดประสบการณ์การเขียนตำราในแบบ ศ. ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจอยากเป็นผู้เขียนตำรามือใหม่ ด้วยคำกล่าวของท่านที่ว่า “ผู้เขียนตำราต้องเกิดความท้าทายตัวเอง ทำงานมานาน เราจะไม่มีผลงานทางวิชาการของตนเองบ้างหรือ เราต้องไม่ดูถูกตนเอง” ท่านได้เน้นย้ำว่า ผู้เขียนตำราจะต้องตกผลึกในสิ่งที่สอนก่อน จนคิดว่าเราสอนดี และอยากถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียน ดังนั้น ในฐานะผู้เขียนมือใหม่ จำเป็นต้องปรับทัศนคติและมุมมองให้ตนเองมีอารมณ์และความคิดที่ฮึกเหิม เกิดความรู้สึกท้าทายตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองว่าไม่มีอะไรยากเกินกว่าที่เราจะเริ่มต้น หากเราไม่เริ่มต้นเขียน เราคงไม่มีวันที่จะ

เรียนรู้ประสบการณ์การเขียนตำรา: สไตล้นักสังคมศาสตร์
กับพยาบาลศาสตร์

จากประสบการณ์การเขียนตำราของ ศ. ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทฤษฎีสังคมและการพัฒนา และชาติพันธุ์วิทยา และได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายในงานประชุมทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีผลงานแต่งตำราหรือหนังสือเกี่ยวกับมานุษยวิทยาจำนวนมาก ท่านคิดว่า การเขียนตำราเป็นงานที่ทำหาย เป็นการถ่ายทอดสิ่งที่ผู้สอนบรรยายออกมาเป็นงานเขียน ดังนั้น ในระยะแรก ตำราของท่านได้มาจากการถอดเทปคำบรรยายในขณะที่ย่อ และนำเนื้อหามาเรียบเรียง จัดเกล้า และถ่ายทอดงานเขียนมาเป็นตำรา ท่านแนะนำว่านี่อะไรก็ได้ให้เขียนลงไปก่อนตามความถนัด โดยเราต้องรู้สึกสนุกกับการปรับปรุงเนื้อหาการสอนทีละเล็กละน้อย จนพัฒนาเป็นเนื้อหาในตำรา และที่สำคัญคือ ผู้เขียนควรต้องทำวิจัยควบคู่ไปกับการสอน การทำวิจัย 1 เรื่อง สามารถถอดประเด็นเนื้อหาเขียนเป็นตำราหรือบทความวิชาการได้หลายมุมมอง และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นฐานข้อมูลในการเขียนตำราได้อย่างมากมาย ดังนั้น ผู้เขียนหน้าใหม่ควรเลือกประเด็นการเขียนตำราจากเนื้อหาที่ผู้เขียนมีความชอบและถนัด มีองค์ความรู้ตรงกับศาสตร์ที่เรียนและค้นคว้ามา ควรสร้างงานเขียนตำราในรูปแบบสำนวนที่เป็นเอกลักษณ์ตัวตนของผู้เขียนให้มากที่สุด ซึ่งสั่งสมมาจากการประสบการณ์การสอนและการทำวิจัย ศ. ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า “งานเขียนคือ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสอน” ดังนั้น ที่มาของเนื้อหาในตำรา ได้จากการเรียบเรียง

ถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ทางวิชาการที่สั่งสมจากการสอนและการทำวิจัย นอกจากนี้ ผู้เขียนควรศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งอ้างอิงความรู้ที่น่าเชื่อถือและมีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ท่านได้แนะนำแหล่งสืบค้นความรู้ได้แก่ Annual Reviews (connect with our experts) โดยเข้าไปที่ <http://www.annualreviews.org> ซึ่งผู้เขียนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าในการทบทวนวรรณกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือใช้เทียบเคียงงานเขียนของผู้อื่นว่าเขียนเนื้อหาที่เราสนใจในลักษณะใด จะสามารถช่วยต่อยอดความคิดในงานเขียนของเราได้ นอกจากนี้ ท่านได้เน้นว่าการเขียนตำราอย่านำเสนอเนื้อหาความคิด (idea) แบบเหมารวม แต่ผู้เขียนต้องพยายามแยกแยะประเด็นเนื้อหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นเหตุและผล และสรุปเป็นความคิดรวบยอด มีการเชื่อมโยงเรื่องราวเนื้อหาที่เขียน โดยคำนึงถึง

เงื่อนไข บริบท และควรมีศิลปะในการถ่ายทอดงานเขียนเพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ และมีจินตนาการ ความรู้สึก รวมไปถึงผู้เขียนได้

ศ. ดร.อนันท์ กาญจนพันธุ์ (2558) ได้สรุปหลักการและเทคนิคการเขียนตำราตามประสบการณ์ของท่านไว้ว่า ผู้เขียนจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการ 4 ข้อ ดังนี้ 1) การตั้งประเด็นคำถามหรือกำหนดหัวข้อการเขียน (problematization) 2) การเชื่อมโยงประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอความคิดและหลักทางทฤษฎี (conceptualization) 3) การแสดงความชัดเจนในบริบท เงื่อนไข ที่ต้องการนำเสนอ (contextualization) และ 4) การใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนมาขยายความเรื่องที่เขียนให้ชัดเจน โดยมีแนวคิดทฤษฎีเป็นพื้นฐานในการอธิบายอยู่เบื้องหลัง (operationalization) โดยหลักการเขียนตำราทางสังคมศาสตร์ แสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 หลักการเขียนตำราทางสังคมศาสตร์ (อนันท์ กาญจนพันธุ์, 2558)

ผู้เขียนท่านต่อมาที่นำมาอ้างอิงเป็นแบบอย่างคือ รศ.ดร.บุญทิพย์ สิริรังศรี ท่านเริ่มก้าวสู่ชีวิตการเขียนตำรา และผลงานทางวิชาการด้วยเหตุผลที่เป็นอาจารย์สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็น สถาบันที่ไร้ระบบการเรียนการสอนทางไกล ผู้เรียนและผู้สอน อยู่ไกลกัน ดังนั้น การผลิตตำราหรือเอกสารการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) จึงเป็นความท้าทายของท่าน ที่จะเขียนตำราอย่างไรให้ผู้เรียน สามารถใช้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองให้ประสบความสำเร็จได้ ในฐานะอาจารย์พยาบาล ท่านกล่าวว่างานเขียนที่ดีของ นักปฏิบัติการพยาบาล ย่อมสะท้อนและแสดงถึงคุณภาพ มาตรฐานของการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีเช่นกัน ดังนั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ

และเทคนิคการเขียนที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้งานเขียนนั้นมีคุณค่า สามารถตอบสนองการเรียนรู้ของผู้อ่านได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ของผู้เขียน นอกจากนี้ ท่านได้อธิบายหลักการเขียนตำราไว้ว่า การเขียนตำราจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ ดังนี้ 1) ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (the purpose: why are you writing ?) 2) ต้องทราบว่าจะเขียนขึ้นเพื่อให้ใครเป็นผู้อ่าน (the audience: who are you writing for ?) และ 3) จะเขียนเนื้อหาอย่างไรให้ผู้อ่าน เข้าใจและบรรลุวัตถุประสงค์ในการอ่าน (the types of writing: how would you describe the writing ?) (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2554) โดยหลักการเขียนตำราทาง พยาบาลศาสตร์ แสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 หลักการเขียนตำราทางพยาบาลศาสตร์ (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2554)

หลักการและแนวคิดการเขียนตำราของผู้เขียนทั้งสอง ท่านที่มีพื้นฐานมาจากสาขาสังคมศาสตร์กับพยาบาลศาสตร์ ช่วยสะท้อนให้เข้าใจแนวคิดการเขียนตำราได้ว่า ผู้เขียนต้องมีองค์ความรู้พื้นฐานในศาสตร์สาขาที่ตนถนัด ผสมผสานกับประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้จากการสอนและการวิจัย นอกจากนี้ต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาและกลุ่มผู้อ่านที่ต้องการสื่อสาร และเลือกรูปแบบวิธีการสื่อสารงานเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ในส่วนของการขั้นตอน combination ที่นำความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นบทความหรือตำรา และจัดเก็บความรู้ในรูปแบบเอกสาร ทำให้ความรู้ได้รับการแบ่งปันและเผยแพร่ได้อย่างแพร่หลาย (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2556)

ผู้เขียนตำราควรเตรียมตัวอย่างไร

ก่อนการเขียนตำรา ผู้เขียนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในการเขียนตำรา แรงจูงใจที่จะให้การเขียนตำราได้สำเร็จจะต้องเป็นแรงจูงใจที่มีพลังมาก ต้องมีความอดทนจึงจะสามารถเอาชนะความเกียจคร้าน ท้อถอย และเบื่อหน่าย ซึ่งบั่นทอนทำให้เขียนตำราไม่สำเร็จ (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2556) แรงจูงใจจะต้องเกิดจากใจรัก และรู้สึกสนุกกับการเขียน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของงานที่เขียน

2. ความกล้าที่จะเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ๆ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดความอยากเขียน หลายคนมีเพียงความคิดที่อยากเขียนแต่ไม่ได้ลงมือทำ เพราะขาดความกล้า ความกล้าเป็นเครื่องทำลายความกลัว ดังนั้น วิธีที่จะขจัดความกลัวและทำให้เกิดความกล้าคือการสร้างเจตคติที่จะเป็นกำลังใจแก่ตนเอง ผู้ที่เริ่มเขียนจะต้องหาคำพูดปลอบใจตนเองให้ทำงาน (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2556) ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“ถ้าไม่เริ่มเขียนเล่มที่หนึ่ง ไหนเลยจะมีเล่มที่สอง สามตามมา คงเป็นไปได้”

“นี่อะไรได้ เขียนลงไปก่อน ถ้าไม่เขียนอีกไม่นานก็จะลืมน เขียนเอาไว้อ่านเองก็ได้”

“หากเราไม่รีบเขียน คนอื่นจะแข่งเขียนหมด”

3. เวลา ผู้เขียนต้องมีความทุ่มเทในการทำงานให้ต่อเนื่อง ควรกำหนดตารางเวลาการทำงานให้ชัดเจน โดยแบ่งงานออกเป็นช่วงย่อยๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ จากนั้นกำหนดเวลาที่จะทำงานช่วงย่อยๆ แต่ละส่วน โดยให้เวลาทั้งหมดรวมกันไม่เกินเวลาทั้งหมดที่จะใช้ทำงานจนสำเร็จ กำหนดเวลาสำหรับชดเชยความล่าช้าไว้ด้วย และบริหารจัดการให้มีเวลาทำได้ตามแผน

4. การมีวินัยในตนเอง ผู้เขียนต้องสร้างวินัยในตนเองให้สามารถบังคับ ควบคุมตนเองให้สามารถเขียนงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้ (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2556)

เมื่อท่านผู้อ่านบทความนี้ เตรียมตัวและเตรียมใจพร้อมที่จะเป็นนักเขียนตำราหน้าใหม่แล้ว ท่านจำเป็นต้องรู้หลักการ เทคนิค และวิธีการเขียนตำรา เพื่อให้เกิดแนวทางในการนำไปฝึกปฏิบัติให้เป็นนักเขียนตำราที่มีคุณภาพต่อไป

หลักการ เทคนิค และวิธีการเขียนตำรา

ในการเขียนตำราให้มีคุณภาพ เนื้อหาอ่านง่าย และน่าสนใจติดตาม ผู้เขียนต้องกำหนดเนื้อหาและขอบเขตให้ชัดเจน ต้องทราบว่าจะเขียนขึ้นเพื่อให้ใครอ่าน และจะเขียนอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน ในกรณีนี้ จำเป็นต้องมีหลักการ เทคนิค และวิธีการเขียน ตามลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเลือกหัวข้อเรื่อง 2) การระดมความคิด 3) การวางโครงร่างตำรา และจัดกลุ่มให้เหมาะสม 4) การลงมือเขียน และ 5) การเขียนเนื้อหาในแต่ละย่อหน้าหรือแต่ละบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (บุญทิพย์ สิริขันธ์ศรี, 2554; Creme & Lea, 2008)

1. การเลือกหัวข้อเรื่อง (select a title or topic that you are writing about) การเลือกหัวข้อเรื่อง นับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของงานเขียน ผู้เขียนจะต้องสามารถหาหัวข้อเรื่องที่ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มาเสนอ หัวข้อที่เลือกต้องทำให้ผู้เขียนสามารถมองเห็นถึงเนื้อหาสาระของเรื่องว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาเขียนหรือไม่ โดยผู้เขียนจะต้องประมวลความรู้และความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น จนเห็นเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องให้ชัดเจน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงควรอยู่ในความสนใจของผู้อ่าน

ส่วนการตั้งชื่อเรื่องนั้น บางครั้งอาจมีเพียงประเด็นที่สนใจ แต่ยังไม่สามารถตั้งชื่อเรื่องที่ถูกต้องได้ ก็เริ่มเขียนจากสิ่งที่คิดได้ไปก่อน ต่อมาเมื่อเขียนแล้วเสร็จ อาจมาตั้งชื่อเรื่องในภายหลัง เพื่อให้สอดคล้องหรือครอบคลุมประเด็นที่เขียนโดยการตั้งชื่อเรื่องควรต้องดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน การตั้งชื่อเรื่องสามารถตั้งเป็นประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถามก็ได้ (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2554; อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2558)

หลักสำคัญในการเลือกหัวข้อเรื่องที่เขียน มีดังนี้ (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2556)

1.1 เลือกเรื่องที่ผู้เขียนมีความรู้ มีความถนัด และให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ความถนัดและความสนใจเป็นพิเศษของผู้เขียน จะเป็นแรงบันดาลใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนมีความมานะพยายาม ทำให้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเขียนสูง ผู้เขียนที่เพิ่งจะเริ่มเขียน จึงควรเริ่มจากเรื่องที่ตนมีความถนัดและสนใจเป็นพิเศษ มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ส่วนประกอบที่สำคัญของงานเขียนคือ ข้อมูลต่างๆ ซึ่งหากผู้เขียนเองมีความรู้และประสบการณ์ที่เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งอยู่กับตัว จะดึงข้อมูลมาใช้ประโยชน์สำหรับงานเขียนของตนเองได้ง่าย

1.2 เลือกเรื่องที่ผู้เขียนสามารถกำหนดความยาวของเนื้อหา ทราบว่าเนื้อหาใดสำคัญหรือมากน้อยเพียงใด หรือเรื่องที่หาข้อมูลได้ง่าย ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่ตีพิมพ์แล้ว โดยข้อมูลในการเขียนตำราจะเป็นความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจนเป็นที่ยอมรับในเชิงวิชาการ

1.3 เลือกเรื่องที่เหมาะกับผู้อ่าน ต้องคิดเสมอเมื่อเลือกเรื่องที่จะเขียนว่าไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่

ผู้เขียนมีความรู้ ความเข้าใจเท่านั้น แต่ควรเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับผู้อ่านด้วย ซึ่งทำให้ต้องพิจารณารายละเอียดต่างๆ เช่น กลุ่มเป้าหมายสนใจเรื่องแนวใด เรื่องอยู่ในความสนใจในช่วงเวลานั้นหรือไม่

1.4 เลือกเรื่องที่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอ ความสมบูรณ์ของงานเขียนขึ้นอยู่กับข้อมูลที่มี จึงต้องมั่นใจว่าจะสามารถหาเอกสาร หลักฐาน ข้อมูลต่างๆ รวมทั้งเหตุผล เพื่อมาสนับสนุนงานเขียนได้อย่างเพียงพอ

1.5 เลือกเรื่องที่เป็นเรื่องใหม่ ธรรมชาติของมนุษย์จะสนใจเรื่องที่แปลกใหม่ สิ่งที่น่าสนใจจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้อ่านและสังคม หากเป็นเรื่องที่ไม่มีใครเขียนมาก่อนและเป็นเรื่องที่ท้าทาย จะช่วยเร้าความสนใจของผู้อ่านได้ดี

1.6 เลือกเรื่องที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะทำให้สามารถกำหนดแนวทางการเขียน หรือกำหนดการดำเนินเรื่องได้

1.7 เลือกเรื่องที่จำกัดขอบข่ายได้ ต้องไม่เลือกเรื่องที่กว้างเกินไป แต่ควรจำกัดขอบข่ายให้แคบพอที่จะสามารถนำเสนอความคิดได้อย่างชัดเจน ครอบคลุม และตรงประเด็น

2. การระดมความคิด (brain storming) เป็นการระดมความคิดและความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่จะเขียน และสื่อสารเป็นตัวอักษร ดังแสดงในแผนภาพที่ 3 ซึ่งจากแผนภาพ แสดงถึงการเริ่มต้นจากหัวข้อเรื่องที่เขียนซึ่งอยู่ตรงกลางแผนภาพ มีตัวเชื่อม ตัวช่วย โดยมีการอ้างอิงเชื่อมโยงทฤษฎีเพื่อใช้เป็นข้อโต้แย้งหรือฐานคิดในสิ่งที่ผู้เขียนคิด เชื่อมโยงกับชื่อเรื่องที่จะเขียน มีประเด็นหลักซึ่งแตกเป็นประเด็นรองและประเด็นย่อยๆ ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3 การระดมสมอง

[ดัดแปลงจากหลักการเขียนตำราทางพยาบาลศาสตร์ของบุญทิพย์ สิริรังศรี (2554)]

3. การวางโครงร่างตำรา และจัดกลุ่มประเด็น/หัวข้อให้เหมาะสม (organizing and shaping) ทักษะนี้จะได้จากการอ่านหนังสือ บทความวิชาการ และการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอมาจัดวางโครงร่างในขั้นนี้อาจให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยหาคำแนะนำในการจัดเค้าโครงเนื้อหา สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ต้องมีหัวข้อการเขียนที่ใหม่และทันสมัย แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่นๆ และต้องพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องต่อไปนี้

3.1 มีการกำหนดหัวข้อเรื่องในแต่ละบทว่ามีกี่บท กำหนดหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย

ตัวอย่าง

บทที่ 1 ชื่อเรื่อง การส่งเสริมการดูแลตนเอง

มีการเขียนข้อความเพื่อเป็นการเข้าสู่บทนำก่อนที่จะขึ้นเนื้อหา ประมาณ 5 ถึง 10 บรรทัด ดังตัวอย่างการกำหนดหัวข้อเรื่อง ดังนี้

หัวข้อใหญ่ 1.1 การสร้างเสริมสุขภาพ

หัวข้อย่อย 1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพดี

1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโรค

ความเจ็บป่วย สุขภาพ และการมีสุขภาพที่ดี

หัวข้อใหญ่ 1.2 การสร้างเสริมสุขภาพในผู้ใหญ่
วัยกลางคน และวัยสูงอายุ

หัวข้อย่อย 1.2.1 ภาวะเสี่ยงทางสุขภาพกับการสร้างเสริมสุขภาพ

1.2.2 การพยาบาลและการศึกษา
สภาวะการณ์สุขภาพ

บทที่ 2 ชื่อเรื่อง การรักษาเสริมและการบำบัด
ทางเลือก

หัวข้อใหญ่ 2.1 การรักษาเสริม การบำบัด
ทางเลือก และการรักษาแบบบูรณาการ

หัวข้อรอง 2.1.1 ทำไมบุคคลจึงเลือกการบำบัด
ทางเลือก

2.1.2 การบำบัดทางเลือกและสุขภาพ
องค์รวม อีกหนึ่งทางเลือกของการบำบัดรักษาโรค

หัวข้อใหญ่ 2.2 การรักษาเสริมและการบำบัด
ทางเลือกตามการจำแนกของ NCCCM

หัวข้อรอง 2.2.1 ลักษณะของการรักษาเสริม
และการบำบัดทางเลือก

2.2.2 บทบาทของพยาบาลกับ
ประเด็นที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเรื่องการรักษาเสริมและ
การบำบัดทางเลือกของผู้รับบริการ

3.2 การจัดหน้ากระดาษ กระดาษ
มาตรฐานที่ใช้พิมพ์ต้องเป็นกระดาษสีขาว ไม่มีลายเส้น
ขนาดมาตรฐาน เอ 4 ไม่ต่ำกว่า 70 แกรม ให้พิมพ์ด้านหน้า-
หลัง ข้อกำหนดของการตั้งค่าน้ำกระดาษในคอมพิวเตอร์
ให้จัดระยะดังนี้ ขอบกระดาษด้านบน 3.80 เซนติเมตร
(1.50 นิ้ว) ด้านล่าง 2.50 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านซ้าย
3.80 เซนติเมตร (1.50 นิ้ว) ด้านขวา 2.50 เซนติเมตร
(1 นิ้ว) และช่องไฟ 0.00 เซนติเมตร และจากด้านหัวกระดาษ
1.25 เซนติเมตร (0.50 นิ้ว) ท้ายกระดาษ 1.25 เซนติเมตร
(0.50 นิ้ว)

3.3 ลักษณะตัวอักษรและขนาดของ
ตัวหนังสือ การพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ให้ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK หรือตัวอักษรอื่นๆ
ที่เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม โดยทั่วไป กำหนดขนาดของ
ตัวหนังสือไว้ที่ 14-16

3.4 กำหนดจำนวนหน้าในแต่ละบท
และกำหนดขนาดของหนังสือ

4. การลงมือเขียน (writing) ต้องอาศัย
ความตั้งใจและมุ่งมั่น โดยทั่วไป การเขียนหรือการแต่ง
ตำราประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ (introduction)
เนื้อหาสาระ (main body) และสรุป (conclusion)
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การเขียนบทนำ เป็นการแสดงให้เห็น

เห็นว่าตำราที่เขียนกำลังจะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร
(introduction: what are the article or book going
to be about ?) ประเด็นการเขียนจะเลือกมาจากคำสำคัญ
(key words) ของชื่อเรื่องบทความหรือตำราที่เขียน

4.2 การเขียนรายละเอียดของแต่ละ
ประเด็น จำเป็นต้องพัฒนาการเขียนในลักษณะการเสนอ
ความคิดที่สนับสนุนเชิงเหตุผล หรือความคิดที่เสนอข้อโต้แย้ง
(main body: what are the themes that you are
developing to support your argument ?) ซึ่งจะ
แสดงความคิดของผู้เขียนในหลายแง่มุม กระตุ้นให้ผู้อ่าน
ได้คิดคล้อยตาม หรือปลุกเร้าให้ผู้อ่านอยากลุกขึ้นมา
โต้แย้ง

4.3 การสรุปเนื้อหาสาระสุดท้ายของเรื่อง
ที่เขียนขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าได้เขียนอะไร (conclusion:
what are the consequences of what you have
written ?) โดยอาจเขียนเน้นย้ำในประเด็นที่สำคัญ หรือ
อาจเขียนแบบส่งท้ายในประเด็นที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่าน
ได้ขบคิดต่อไป ในขั้นการสรุปนี้ ผู้เขียนต้องไม่สร้างประเด็น
การเขียนขึ้นมาใหม่ เพราะจะทำให้เนื้อหาในการสรุปจบ
ประเด็นนั้นขาดความสมบูรณ์

5. การเขียนเนื้อหาในแต่ละย่อหน้าหรือแต่ละบท
อาจมีหลายประเด็นหลัก โดยทั่วไป ในหนึ่งหน้า ควรมี
อย่างน้อย 2-3 ประเด็น (topic) โดยแบ่งประเด็นละย่อหน้า
เพื่อให้ผู้อ่านติดตามประเด็นที่ต้องการเสนอได้เป็นระยะๆ
และเชื่อมโยงได้ โดยองค์ประกอบในแต่ละประเด็นหรือ
ย่อหน้าที่นำเสนอ มีดังนี้

5.1 ประโยคสำคัญ (topic sentence)
ประโยคสำคัญของย่อหน้าเป็นสิ่งที่บอกผู้เขียนถึงประเด็น
หลักของย่อหน้า โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในประโยคแรก

5.2 ประโยคสนับสนุน (supporting
sentence) เป็นประโยคสนับสนุนของข้อความในประโยค
แรก

5.3 การนำเสนอการเขียนแบบมี
ข้อโต้แย้ง (present as argument) เป็นการนำเสนอการเขียน
แบบมีข้อโต้แย้ง ซึ่งการเขียนควรมีลักษณะดังนี้ 1) ชัดเจน

และเชื่อมโยงกับประโยคถัดมา 2) นำเสนอในลักษณะเป็น
สถานการณ์และกรณีศึกษา 3) เขียนแบบตรรกวิทยา สิ่งเหตุ
และผล และ 4) มีข้อมูลเชิงประจักษ์หรือเหตุผลสนับสนุน

5.4 สรุปความสำคัญ (a mini conclusion
or summary) เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าประเด็นสำคัญ
คืออะไร หรือมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อไป ที่สำคัญต้อง
ไม่ขึ้นประเด็นใหม่

5.5 การส่งต่อประโยค (referral
sentence) โดยส่งต่อประโยคท้ายของย่อหน้าไปสู่ย่อหน้า
ต่อไป ให้ความสอดคล้องกันในการนำเสนอเนื้อหา
ด้วยการใช้ภาษาที่ดี สุภาพ และเรียงร้อยภาษาให้มี
ความสละสลวย

การเขียนตำราให้มีมาตรฐาน ผู้เขียนจำเป็นต้องมี
ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาเรื่องนั้นๆ ร่วมกับมี
ประสบการณ์จากการทำงานวิจัยและงานการสอน ในการเขียน
ตำราที่ดีและมีคุณภาพ ผู้เขียนควรตั้งเป้าหมายว่าสนใจ
จะเขียนเรื่องอะไร หรือมีความรู้ที่ถนัดในเรื่องใด ใครจะเป็น
ผู้อ่าน และต้องค้นหาวิธีการถ่ายทอดความคิดของผู้เขียน
เพื่อช่วยสื่อสารให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมี
จินตนาการร่วมกับผู้เขียน ส่งผลให้ตำรานั้นมีความสมบูรณ์
และชัดเจนมากขึ้น สามารถเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านให้

นำไปใช้ หรือเกิดการขยายองค์ความรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญทิพย์ สิริรังศรี. (2554). หลักการและเทคนิคการเขียน
ตำรา. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5(2),
1-7.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2556). เทคนิคการเขียนและผลิต
ตำรา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคลชัย วิริยะพินิจ. (2556). องค์การแห่งการเรียนรู้
และการจัดการความรู้ภาควิชาการ. กรุงเทพฯ:
ส่องสยาม.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2558). เทคนิคการเขียนตำรา.
ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อ
เสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการเขียนตำรา
แก่นักวิชาการในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.
วันที่ 15 กรกฎาคม 2558 ณ โรงแรมมารวยการ์เด็น
กรุงเทพฯ.
- Creme, P., & Lea, M. R. (2008). *Writing at university:
A guide for students* (3rd ed.). Maidenhead:
Open University Press.